

Косюк О. М.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ВІДЗЕРКАЛЕННЯ МИНУЛОГО У «П'ЯТОМУ ЕПІЗОДІ» ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ (2023–2024) МІЖ ГАЗОЮ ТА ІЗРАЇЛЕМ: ЧАСТИНА ДРУГА

У другій частині публікації наочно засвідчено, як історія та культура Ізраїлю/Палестини крізь призму масмедіа впливає на сучасність, виражаючись у назвах інтифад, спецоперацій, політичних ідеологій, пов'язаних з протистояннями релігійного права та діяльністю безлічі ультраортодоксальних рухів, течій, наукових концепцій тощо.

За допомогою проєкцій на релігійні канони, контент-аналізу, порівняння, зіставлення з історичними подіями тощо показано, як Ізраїль та Палестина в просторі масмедіа звинувачують один одного в обстрілах житлових масивів та використанні "живих щитів", знищенні лікарень, освітніх закладів, знущанні над святинями, використанні хімічної зброї та ін. Пакет звинувачень ХАМАСу поповнюють корупційні факти розграбування гуманітарної допомоги, репресії опозиціонерів, використання територій та ресурсів ООН для запуску смертоносної зброї. Аби засвідчити власні позиції, видатні політики роблять гучні заяви, ректори вишів звільняються з посад, релігійні діячі підносять конфлікт на сакральний рівень.

У статті констатовано – хоч усі арабо-ізраїльські протистояння дотепер завершувались риторично, бачимо невичерпні можливості "інформаційного фронту": уже під час спецоперації "Непорушна скеля" 2014 р., інститут вивчення медіа Близького Сходу оприлюднив інструкцію пропагандистів палестинської автономії, у якій чітко прописано, як висвітлювати збройний конфлікт на шпальтах арабських та опозиційних ЗМІ. Тоді ж на кількох каналах з'явилися медіафакти обстрілу цивільної структури у глибині секторального анклаву – і Держдепартамент США засудив дії ЦАХАЛ (які згодом виявилися підробленими). У відповідь Асоціація іноземних кореспондентів виразила протест ХАМАСу щодо застосування силових методів і тотальної цензури.

У публікації доведено, що, активно використовуючи покликання на офіційні джерела, експертизи, фото та відеофакти, масмедіа підносять конфлікти на якісно інший рівень, роблячи їх максимально прозорими й тим самим критично знижуючи можливості маніпуляцій масовою свідомістю. І хоч в плані футурології сучасні медіа не сягають рівня релігійних засобів комунікації, їх вплив сукупно перевершує (й принагідно – спотворює) можливості Тори, Нового Заповіту та Священного Корану.

Ключові слова: комунікація, культура, Ізраїль, Палестина, сакральні джерела, релігія, конфлікт, масмедіа.

Постановка проблеми. Арабо-ізраїльські конфлікти, як ми уже з'ясували в першій частині публікації, не припиняються головно тому, що тісно пов'язані з культурно-цивілізаційними факторами, протистояннями релігійного права й діяльністю безлічі ультраортодоксальних рухів і течій. У площині сіонізму безперервно тривають ідеологічні війни не лише з опозиційними арабськими й палестинськими національними угрупованнями та ісламськими й християнськими фундаменталістами, а й з лівими інтернаціоналістами, космополітами та лібералами, правими неонацистами тощо. Більше того – у структурі спільноти європейських євреїв вже два століття успішно функціонує інте-

гральний релігійний рух "Нетурей карта" ("Міська варта") [20], який виступає категорично проти сіонізму й створення іудейської держави. На думку "вартових", Тора проповідує звільнення Землі Ізраїлю виключно після пришествя справжнього Месії (а не "самозванців" на кшталт Ісуса чи Мохаммада). А до того не дозволено відвойовувати суверенітет, який не слідує законам Вічної Книги, й наближати політичну незалежність, бо це, на їх погляд – повстання супроти Всевишнього (розрив угоди між Богом та народом Ізраїлю). З окресленого погляду, руйнація двох храмів і Голокост – не спричинені кимось трагедії, а праведне покарання й спокута гріхів. "Нетурей карта" масштабно представлений

на Близькому Сході, у Європі та Америці. В разі загострення арабо-ізраїльського конфлікту він, як правило, "переходить" на бік палестинців (як і під час війни, що триває зараз).

Незважаючи на те, що шаріат (комплекс приписів та вчень про ісламський спосіб життя) можна вважати тотальніше, ніж сіонізм, поширеним на усі верстви мусульман, він теж не однорідний, бо ідейні джерела та алегоричні положення інколи потребують переведення в площину цивільної практичної поведінки. Цим займається фікг (узгоджена з Кораном та вченнями Мохаммада юриспруденція). Позаяк шаріат містить як прозорі й зрозумілі, так і перспективні положення, розтлумачуючи вічні істини, численні правові школи (мазхаби) сприймають їх по-своєму й здатні приходити до кардинально різних рішень та формулювати правила поведінки, які не збігаються. Однак, на відміну від іудеїв, мусульмани за будь-яких умов підтримують одновірців (навіть якщо це інша світська чи релігійна течія) і ніколи не відстоюють юдейських позицій. Хоча все частіше воюють між собою – за зони впливу на території потенційної Палестини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан арабо-ізраїльського конфлікту досліджують В. Гура, В. Горбань, А. Дашкевич, Г. Батенко (в аспекті сіонізму), А. Захарченко активує релігійний фактор, О. Коппель звертає увагу на контекстуальні спалахи тероризму, Бані-насер Фаді розмірковує над миротворчими функціями міжнародних спільнот, зокрема ООН, І. Звягельська розглядає проблематику політичних ідентичностей на Близькому Сході, Р. Арон – повноваження наддержав, Є. Свец – утопічні візі ідеального устрою, М. Хатін – посередництво Єгипту тощо. За медійну площину поки не брався ніхто.

Постановка завдання. За допомогою проєкцій на канони, контент-аналізу, порівняння, зіставлення з історичними подіями та ін. методами ми спробуємо зафіксувати культурно-релігійний та ідеологічний підтексти палестино-ізраїльських інтифад та військових операцій (включно із тією, що триває зараз) на сторінках цифрових ЗМІ (переважно в мілітарних локаціях). Назва публікації перегукується з аудіопроектотом "Правда і кривда. (Ні) коли знову? Епізод п'ятий: Ізраїль та Палестина" на Podcasts.apple [16], аби спроектувати проблему на світову мілітарну мапу.

Виклад основного матеріалу. Як ми уже пересвідчилися, паралельно до конфліктів та переговорних процесів на територіях арабських держав формуються палестинські національно-визвольні

сили. Одна із них (ОВП – організація визволення Палестини) стала 1982 р. причиною вторгнення Ізраїлю у Ліван, вигнання ОВП до Тунісу та створення буферної зони на південному кордоні Лівану. Однак терористичні акти не вщухали, бо ОВП була вже не єдиною організацією, яка закликала до насильства: її однодумцями й водночас – конкурентами стали ще радикальніші військові угруповання ХАМАС та "Палестинський ісламський джихад". Все частішими ставали зіткнення між цивільним населенням арабів та євреїв, посилювався економічний тиск на громадян "другого сорту" – християн та мусульман (котрі так і не отримали до 80-их років минулого століття ні ізраїльського, ні єгипетського чи йорданського громадянств). Усе це призвело до Першої палестинської інтифади (повстання супроти діючого режиму). За свідченнями палестинців, інтифада була протестом проти репресій: тортур, примусових переселень, убивств без суду й слідства, масових арештів, знищення майна тощо. Протести розпочалися 7 грудня 1987 р. Їх дислокаціями очікувано стали сектор Газа, Західний берег ріки Йордан та "арабські" поселення Єрусалима. І хоч ЦАХАЛу вдалося придушити повстання, увагу світової громадськості (і навіть значної частини євреїв) привернули застосовувані при цьому й оприлюднені в ЗМІ (зокрема й на сайті Historymar) методи [13]. Як вислід, у жовтні 1991 р. за участі США, СРСР та ООН відбулася Мадридська мирна конференція, на якій, як зазначає "Південний архів..." [10] уперше віч-на-віч (хоч і не вельми результативно) зустрілись ізраїльські та палестинські делегації та обговорили формулу "територія в обмін на мир". А 1993 р. прем'єр-міністр Ізраїлю Іцхак Рабин та палестинський лідер Ясір Арафат за результатами голосування кнесету з перевагою в один голос (вже під егідою Норвегії та у контексті негласних переговорів із забороненою терористичною ОВП, яку Ліга арабських держав, не зважаючи на статус, визнала єдиним й виключним репрезентантом палестинців), підписали бінарні Угоди "Осло" (які критикуються вже 30 років, зокрема – у матеріалах ВВС [22]). Відтоді ПНА (палестинська національна автономія) отримала можливість здійснювати самоврядування в галузях освіти та культури, охорони здоров'я, соціального забезпечення, оподаткування та ін. в поділених на три зони (дві національних, одну – змішану) етнічно заселених містах на Західному березі Йордану, секторі Газа та 450 селах. Друга частина угод декларувала захист єврейських меншин у царинах безпеки, охорони майна, виборчої системи, економіки та

права. Принагідно очолювана Ясіром Арафатом ПНА отримала дозвіл на створення поліції й отримала велику партію трофейної зброї. Звісно, на цьому етапі політики знову хотіли "як краще, а вийшло – "як завжди": 4 листопада 1995 р. релігійний та політичний екстреміст Ігаль Амір, "захищаючи народ Ізраїлю від угод в Осло", вбив прем'єр-міністра Іцхака Рабина; по-своєму "легалізувавшись", активувалась терористична діяльність ХАМАСу, Ісламського джихаду, Народного фронту звільнення Палестини та збройних формувань ФАТХ, натхненних подвійними стандартами Ясіра Арафата; у відповідь Ізраїль заблокував "вогнища тероризму" (міста і села), що призвело до їх критичного упадку; майже усі міжнародні організації перестали спонсорувати зруйновану й корумповану "автономію"; вбивство Іцхака Рабина призупинило вивід ізраїльських військ з територій ПНА; закрилося безліч територіальних кордонів; розпочалися нерегульовані міграційні процеси тощо.

Хоча позірно ізраїльські та палестинські політики намагалися закріпити здобутки із реалізації домовленостей та мирного врегулювання: приміром, в липні 2000 р. у США тривали надскладні переговори між прем'єр-міністром Ізраїлю Ехудом Бараком й головою ПНА Ясіром Арафатом, однак репрезентанти держав ніяк не могли вирішити проблеми біженців та "поділити" Єрусалим. Провідні ЗМІ писали про "підводні рифи" та подвійні стандарти [17]. У вересні Ізраїль вийшов з переговорного процесу й наступник Ехуда Барака Аріель Шарон публічно відвідав Храмову гору, де, як відомо, розміщена третя за значимістю мусульманська мечеть (символ перемоги нової віри). Наче у відповідь почалася Друга Інтифада під "кодовою" назвою Аль-Акса (яку висвітлювали українські газети "День" [8] та "Дзеркало тижня" [19]): амністія засуджених терористів, численні погроми, акції смертників, вбивства дітей і мирного населення, знищення святинь (зокрема, могил міфічних Йосифа і Рахілі) тощо. В епіцентр оперативних подій потрапили Сектор Газа, Іудея та Самарія. 6 жовтня у Єгипет (Шарм-еш-Шейх) терміново вилетіли президент США Білл Клінтон, прем'єр Ізраїлю Ехуд Барак та очільник ПНА Ясір Арафат. І хоч вони намагалися підписати угоду про заходи щодо припинення конфлікту, зустріч знову виявилася марною. У грудні 2001 року, після численних терактів в торговельних центрах Єрусалиму та Хайфи, уряд Ізраїлю оголосив адміністрацію ПНА та рух ФАТХ організаціями, що підтримують тероризм і є стратегічними цілями

для військових дій. З 2003 до 2005 рр. ліквідовано лідера ХАМАСу шейха Ахмеда Яссіна та його замісників; у паризькій лікарні раптово помер Ясір Арафат. Це стало причиною притуплення інтифади, в результаті якої на тоді вже загинуло близько 1200 євреїв та 5000 палестинців, та великого економічного спаду. Центром тероризму (не без відтінку знакової релігійності) стала Іудея, а на перші позиції вийшла "Хезболла", що, незважаючи на нищівний міжнародний статус, отримала абсолютну підтримку під час демократичних виборів до Палестинської законодавчої ради. Зважаючи на ймовірність чергової інтифади, ЄС та США вкотре впровадили жорсткі економічні санкції супроти уряду ХАМАС.

А у липні 2006 р. на цивільні єврейські квартали знову впали ракети "Хезболли". ЦАХАЛ зайшов углиб території Лівану до берегів ріки Літані, однак, під тиском Ради Безпеки ООН, змушений був повернутися й віддати донедавна "буферну зону" "миротворцям". Через рік стався розкол між рухами ХАМАС і ФАТХ: перший у червні окупував сектор Газа, другий, в результаті війни за владу, опинився на західному березі ріки Йордан. Попри наполегливі намагання, створити бінарний орган виконавчої влади національної єдності так і не вдалося. А, оскільки наступник Ясіра Арафата – голова ПНА та лідер ФАТХ Махмуд Аббас мав значний вплив у наукових (завдяки дисертаційній монографії "Інше обличчя: секретні зв'язки між нацистами та керівництвом сіоністського руху") та політичних колах (почесний доктор Московського державного інституту міжнародних відносин та Дипломатичної академії МЗС РФ і, за не достатньо підтвердженими даними, – кремлівський агент), плацдармом подальших збройних атак ставав сектор Газа. Саме його у жовтні 2007 р. Ізраїль оголосив ворожим державним утворенням, увівши черговий режим економічної блокади. На кордоні із сектором збудовано міцні стіни й підземні фортифікаційні споруди. Однак це не гарантує захисту – ракетні обстріли продовжуються. Як вислід – у пікові моменти Ізраїль проводить "зустрічні" спецоперації: на початку 2009 р. "Литий свинець", 2012 "Хмарний стовп", 2014 "Непорушна скеля", перебіг яких активно фіксують та обговорюють масмедіа.

До того, як ВПС Ізраїлю завдали удару, розпочавши акцію "Литий свинець" [9], із Гази було випущено коло 200 ракет, що призвели до руйнації будівель, знищення цивільного населення. Пізніше, як повідомляв "Український тиждень", вже у ході бойових дій, з обох боків загинули десятки

тисяч громадян. І хоча Ізраїль констатував значну демілітаризацію сектора, контроль над його кордонами та підземними комунікаціями, думки й реакції світових співтовариств розділилися: крім Лівії, Сирії та Лівану, спецоперацію різко осудили Йорданія та Єгипет, заклики до негайного припинення вогню звучали і з боку Франції, Австрії, Росії, Туреччини, Пакистану, Абхазії, Малазії та Ради Безпеки ООН. Абсолютну підтримку дій Ізраїлю висловили більшість країн ЄС і США. А Катар, Мавританія Болівія та Венесуела пішли на розрив дипломатичних стосунків. Не знайшли спільної мови й найбільші палестинські рухи ХАМАС та ФАТХ (зокрема, Махмуд Аббас виступив за продовження "Литого свинця", вочевидь, сподіваючись взяти сектор Гази під надійний контроль ПНА). Тим часом Ізраїль та Палестина звинувачували один одного у "джентельменському наборі" військових злочинів: обстрілах житлових масивів та використанні "живих щитів", знищенні лікарень, освітніх закладів, знуцанні над святинями, використанні білого фосфору тощо. Пакет звинувачень ХАМАСу поповнили корупційні факти розграбування гуманітарної допомоги, репресії опозиціонерів з ФАТХ, використання територій та ресурсів ООН для запуску смертоносної зброї. Розслідування злочинів тривають...

Причини проведення мілітарної операції "Хмарний стовп" (14-21 листопада 2012 р.) ідентичні попереднім, однак цього разу обійшлося без територіального вторгнення – критичну інфраструктуру й очільників тероризму, як фіксувало "Дзеркало тижня" [18], нищили дистанційно. Серед факторів, які увійшли в історію: обстріл далеких від лінії вогню територій – численні руйнації та шоківий стан цивільних; живим щитом та підставою для шантажу ХАМАС стали 43 іноземні дипломати, яким не дозволили залишити сектор; бомбардування ізраїльських міст під час візиту єгипетського прем'єр-міністра Хішама Канділя та генсека ООН Пан Гі Муна; у розпал конфлікту Ізраїль відправив до Гази медикаменти та гуманітарну допомогу, прийняв арабів на лікування, продовжував забезпечування Гази електроенергією та паливом; ЦАХАЛ зірвав офіс французького інформаційного агентства АФР; ХАМАС продовжував воювати на власній території з опозиційним крилом ФАТХа; ракетні обстріли лунали з найбільш густонаселених районів сектора і таборів біженців; міністр внутрішніх справ Ізраїлю Елі Ішай зробив гучну опальну заяву, наголосивши, що мета операції "Хмарний стовп" – відправити Газу у середні віки, аби хоч на пів століття отримати спокій. І це тільки ключові події. У

листопаді, на переговорах під патронажем президента Єгипту Мурсі (за участі держсекретаря США Хілларі Клінтон), учасники конфлікту констатували припинення вогню; зняття блокади Гази; заборону на вбивство без суду й слідства; дозвіл селянам та рибалкам працювати впритул до секторальних кордонів. Для підсилення легітимності угоди духовний авторитет Гази, муфтії Сулейман Аль-Дайя, видав фетву (ісламський богословсько-правовий висновок) про обов'язковість її дотримання. І це, безумовно, вплинуло на мусульман... Але ненадовго. Після нових обстрілів й тортур, жертвами яких (з обох боків) стали підлітки, 7 липня 2014 р. на засіданні кабінету з питань безпеки Ізраїлю ухвалили рішення розпочати спецоперацію під кодовою назвою "Непорушна скеля", в ході якої ХАМАС показав, що здатен дистанційно обстрілювати усю територію противника. Натомість ЦАХАЛ продемонстрував неабияку оперативність в оголошенні тривоги та майже стовідсоткову ефективність комплексів "Залізний купол". Як засвідчує підбірка відеоматеріалів на Youtube [14], армія оборони Ізраїлю руйнувала тунелі, штаби, бункери терористів, індустрію озброєнь, тренувальні бази тощо. І навіть цивільні об'єкти, які (вже, на жаль, традиційно) використовувалися як укриття й топоси для ракетних обстрілів. Внутрішня напруга палестинської автономії знову зростала через зіткнення ФАТХу й ХАМАСу, 3 перших днів операції своє посередництво пропонували Єгипет, Туреччина, Катар. Ізраїль поставив на єгипетську ініціативу, сподіваючись принагідно вирішити проблему постачання ресурсів. І хоч спецоперація знову завершилася "риторично", вперше окреслились невичерпні можливості інформаційного фронту. Інститут вивчення медій Близького Сходу оприлюднив інструкцію пропагандистів палестинської автономії, у якій було чітко прописано, як висвітлювати збройний конфлікт на шпальтах арабських та "опозиційних" ЗМІ. На кількох каналах з'явилися медіафакти обстрілу цивільної структури у глибині секторального анклаву – і Держдепартамент США засудив дії ЦАХАЛу (які згодом виявилися підробленими). У відповідь Асоціація іноземних кореспондентів виразила протест ХАМАСу щодо застосування силових методів і тотальної цезури в офісах журналістів міжнародних масмедіа, жертв та фігурантів терору. Стало зрозуміло – інформаційні війни підносять спецоперації та збройні конфлікти на якісно інший рівень.

І ось "7 жовтня 2023 року Ізраїль вкотре прокинувся від великої кількості одночасно випущених ракет зі Сектору Газа. Бойовики ХАМАС взяли в

заручники десятки мирних жителів і увірвалися на територію країни. А відео зі звірствами терористів над заручниками облетіли весь світ [21]". Так почалося нове протистояння, яке триває й досі – вживу і на сторінках медій ("Українська правда" [15], "Укрінформ" [21]). Щоб максимально наблизитися до зони конфлікту, надалі перебіг подій фіксуватимем, покликаючись на сайти провідних ізраїльських та палестинських ЗМІ. Принагідно порівняємо, чи можна їх вважати незалежними в плані дотримання міжнародних мілітарних стандартів.

За повідомленням палестинської газети AlBawaba (авторства відомого британського журналіста Алі Усама), прем'єр-міністр Палестини Мохаммад Штайє під час брифінгу для засобів масової комунікації 27.12.23 звернувся до Міжнародного кримінального суду із заявою про необхідність негайного припинення "агресивних дій Ізраїлю в секторі Газа", принагідно вкотре підкресливши, що "сьогодні Ізраїль стикається з глобальним засудженням як злочинець, незаконна держава, відповідальна за навмисні вбивства, голод, зневоднення та насильницькі переміщення. Ті, хто колись підтримував Ізраїль, – зазначає М. Штайє, – тепер зрікаються його. І всі попередні схвалення викликають сором" [6]. Президент Палестини Махмуд Аббас, на думку Алі Усама, під час виступу на телебаченні пішов ще далі: він звинуватив прем'єр-міністра Ізраїлю Біньяміна Нетаньяху в планах "позбутися палестинців" як нації, зауваживши, що нинішній стан конфлікту "виходить за рамки катастрофи" [6]. Поряд (у новинному вікні) повідомляється про вбивство палестинського студента Мохаммада Бараката у Гамбурзі, нібито за те, що він засудив дії в секторі Газа й підтримав свій народ у соціальних мережах [5].

Натомість Ричард Кемп (полковник у відставці, який командував британськими військами в Афганістані та Іраку) опублікував 22.12.23 в ізраїльському виданні "Єрусалим Пост" великий проблемний нарис під назвою "Антисемітський вплив у ХАМАСу навіть більший, ніж у нацистів", у якому стверджує, що, воюючи тривалий час проти Ізраїлю, Рух ісламського опору успішно культивує несприймання євреїв і "надихає" ООН, ЄС, правозахисні організації, уряди й парламенти багатьох країн та світову (особливо – освітянську) громадськість на відвертий антисемітизм ("Усі танцюють під його згубну дудку: хтось із злості, хтось через невігластво, а хтось сліпо засакає на підніжку новоявленого добродесного фургону" [4]). Підстави успішної діяльності ХАМАСу, на погляд експерта, сягають Радянського Союзу, який

ще у 1950-х і 60-х роках (коли Ізраїль об'єднався із Заходом, а не з СРСР) вирішив підірвати американський та британський вплив на Близькому Сході, розпалюючи національно-визвольну війну проти Ізраїлю. "Москва винайшла палестинську національну ідентичність, щоб перетворити релігійну злість проти євреїв у боротьбу за землю" [4]. І це, на переконання Р. Кемпа, стало найуспішнішою обмовою в історії людства. Тепер Ізраїль звинувачують в окупації, незаконних поселеннях, викраденні землі, апартеїді тощо. І всі злочини антисемітів сприймаються як законний спротив ("коли пригноблені палестинці щось роблять, це виправдано й зрозуміло, якщо діє Ізраїль – нестерпно й неправильно [4]). Аби спровокувати обурення світу, ХАМАС, на погляд полковника, не гребує нічим: розміщує своє оснащення, засоби зв'язку, командні пункти в густозаселених районах (і переважно біля шкіл, лікарень, мечетей). Він не має військової могутності, щоб викоринити єврейську державу, тому перетворив її самооборону на власну зброю.

Подем найбільш нещадної інформаційної війни стали провідні вищі навчальні заклади світу. За повідомленням Israelhayom від 12.10.23, Елізабет Мегілл, президент Пенсільванського університету, пішла у відставку після того, "як не засудила риторику геноциду щодо євреїв як переслідування" [2] (це стосувалося й президентів Гарвардського університету та Массачусетського технологічного інституту, котрим усе ж вдалося вчасно "покаятись"). Тим не менше, на слуханнях у Конгресі було констатовано, що багато адміністраторів підвели єврейські громади – і, як вислід, антисемітизм активувався не лише в університетських кампусах.

Впливові політики, за даними ізраїльських ЗМІ, теж проводять антисемітську (позірно – антисіоністську) агітацію (можливо, й вимушено – щоб підтримати арабський електорат), зокрема президент США Джо Байден і прем'єр-міністр Великобританії Ріші Сунак вже не раз публічно закликали Ізраїль зважати на закони війни й належно ставитись до цивільного населення (хоч переважно, як уже зазначено, мирне населення – живий щит у стратегіях ХАМАСу). І це особливо небезпечно, оскільки їхні слова автоматично стають фактичним підтвердженням надуманих військових злочинів. Що розпалює ще більшу ненависті до євреїв.

На перших шпальтах палестинських ЗМІ інформація про руйнації й втрати чергується із закликами до світу зглянутися над позбавленим

дому народом та його мучениками. Перед очима читачів рухаються стрічки фотофактів із понівеченими будинками Гази, свіжими могилами, спотвореними обличчями тих, кому вдалося вижити [12].

Число Wafa за 17.12.23 презентує передовиця "Підозріла кампанія західних ЗМІ проти легітимності ОВП", у якій прес-секретар глави палестинської адміністрації Набіль Абу Рудейн заявляє, що нападки Нетаньяху і його вкрай правого уряду на Палестинську національну адміністрацію і запобігання створенню незалежної палестинської держави є продовженням всеосяжної війни, яку ізраїльська окупація веде проти палестинського народу, його землі та святинь [24]. Пресекретар закликає американську адміністрацію взяти на себе відповідальність й чинити тиск на ізраїльську окупаційну владу, яка кидає виклик президенту Байдену та його позиціям щодо підтримки рішення про створення двох держав.

Того ж дня, за повідомленням медіа, палестинці хоронили як мучеників загиблих дітей [28], ізраїльська армія підірвала дім у місті Рафах, що призвело до загибелі французького дипломата (і міністерство закордонних справ Франції офіційно засудило злочин) [29], а Японія передала нову допомогу палестинському народу на суму 64 025 500 доларів (пакет включив ресурси для забезпечення продовольчої безпеки, покращення водопостачання та санітарії, охорони здоров'я, освіти. Передача здійснювалася через Агентство Організації Об'єднаних Націй для допомоги палестинським біженцям (БАПОР), Всесвітню продовольчу програму (ВПП). Міжнародний комітет Червоного Хреста, Міжнародну федерацію товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, Службу Організації Об'єднаних Націй з розмінування Японську платформу (ЯПФ), та коаліцію японських неурядових організацій [27].

Популярне видання Palestine Chronicle станом на 17.12.23 стало рупором війни та колектором звинувачень. На його сторінках – прохання про допомогу, сенсаційно-мілітарні передруки з місцевих та світових ЗМІ, підбірки свідчень мародерства і знущань над місцевим населенням і повідомлення про те, що "військові злочини віднині транслюватимуться на телебаченні" (відразу уточнено: йдеться про антигуманні відео ізраїльських солдатів із сектору Гази [11]).

У подібному руслі працює і Donia-AlWatan. Центральний неф сайту повідомляє, що "агресія проти Дженіна триває другий день поспіль: заарештовано 68 громадян, підірвано сім будинків [24]. Підбірка повідомлень світових ЗМІ (серед

яких чимало ізраїльських) змінюється кожні 5–10 хв. Серед повідомлень за 13.12.23 виділяються наступні: 10:54. Міністр закордонних справ Росії: "Ми не погодимося на врегулювання на Близькому Сході, яке торкається безпеки Ізраїлю, але не передбачає створення палестинської держави; 14:26. "Тисячі тонн гуманітарної допомоги для Гази накопичені на єгипетському боці контрольно-пропускного пункту Рафах, і ми вимагаємо, щоб їх було доставлено негайно"; 16:34. Білий дім: "Ми відкидаємо повторну окупацію Ізраїлем Гази або скорочення площі сектора, і майбутнє Гази має відбивати сподівання палестинців" [24].

Майже через два місяці (10.02.2024) ситуація на інтерфейсах провідних масмедій Ізраїлю та ПНА не міняється: палестинська газета Wafa повідомляє, що багато міст світу (Стокгольм, Мальме, Утрехте, Берлін, Саарбрюккен, Венеція, Париж, Лондон), стали центрами масових демонстрацій, які різко осуджують ізраїльську агресію [26]. 11.02.2024 єврейське видання Ynet (з покликанням на свої попередні матеріали) повідомляє, що США, Європа та Близький Схід (особливо – Єгипет) чинять тиск на Ізраїль, вимагаючи скасування завершальної в ході піврічного протистояння військової операції в розміщеному на межі ПНА та Єгипту місті Рафах, яке стало притулком для понад мільйона біженців. Однак прем'єр-міністр Ізраїлю Биньямін Нетаньяху заявляє: "Той, хто каже, що за будь-яких умов нам не дозволено увійти в Рафах, промовляє інші слова: ви прогнали війну. Залишіть ХАМАС там" [23]. Цю ж тему, оприлюднюють єврейський сайт Jerusalem Post, своєрідно заспокоюючи тим, що "Байден і Нетаньяху обов'язково виступлять перед вторгненням ЦАХАЛу у Рафах" [1] та палестинський Palestine Chronicle, зазначаючи, що ізраїльський "план вторгнення в Рафах готовий і армія чекає на зелене світло вже близько двох тижнів. А тим часом десятки палестинців у південному місті, де зібралось майже 1,4 мільйона людей, яким більше нікуди йти, вбито" [3].

Арабське видання Palestine Chronicle вкотре піднімає релігійний темарій у публікації "Шейх Аль-Багдаді: Захід розглядає іслам як загрозу своєму варварству та жадібності", де, зокрема зазначено: "Проблема Заходу у його віддаленості від релігії та розуму, і саме це здебільшого призводило до невдач. [...] У той же час не береться до уваги той факт, що іслам як новаторська віра активує розум і стає альтернативою ненависній політиці, штучним міфам та брехні" [3]. Кількість подібних амбівалентних публікацій нескінченна.

Висновки. Отже, як бачимо, з плином часу риторики не міняється: араби усіма можливими способами за посередництвом ЗМІ намагаються викликати співчуття до власних бідності, дискримінацій та бездержавності. Для цього вони використовують офіційні заяви релігійних та політичних лідерів, медіадіяльність молодіжної діаспори, відверту пропаганду. Ізраїль натомість ініціює переведення конфлікту у цивілізаційну площину (із залученням опозиційних поглядів та широкого синхронічного

та діахронічного контекстів у вигляді дискусійних вікон, підтримки палестинських ЗМІ у власному інформаційному полі, залучення якісної експертизи тощо). Однак він лишається непохитним у намірі знищити ХАМАС та не допустити створення палестинської держави (адже усі попередні поступки в цьому плані виявлялися фатальними). Власне така непохитність й породжує потужну хвилю антисемітизму, провідниками якої стали цифрові медіа. Але незаперечні висновки робити рано – війна триває...

Список літератури:

1. Biden, Netanyahu speak as Israel prepares for invasion of Gaza's Rafah/. *Jerusalem Post*. 2024. URL: <https://www.jpost.com/israel-hamas-war/2024-02-11/live-updates-786260>
2. Embattled Penn president resigns, board chair follows 'minutes' later. *Israelhayom*. 2023. URL: <https://www.israelhayom.com/2023/12/10/embattled-penn-president-resigns-board-chair-follows-minutes-later/>
3. Gaza live blog: 'Ready to Invade Rafah' | PRCS: Patients are Dying | Hezbollah Targets Espionage Equipment | Scores Killed in Rafah – DAY. *Palestinechronicle*. 2024. URL: <https://www.palestinechronicle.com/gaza-live-blog-israel-ready-to-invade-rafah-prcs-patients-are-dying-hezbollah-targets-espionage-equipment-scores-killed-in-rafah-day-128/>
4. Kemp Richard. Hamas's antisemitic influence is even bigger than the Nazis' – opinion. *Jerusalem Post*. 2023. URL: <https://www.jpost.com/opinion/article-779122>
5. Osama Ali. Jordanian student fatally Shot in Germany because of his support to Palestine. *Albawaba*. 2023. URL: <https://www.albawaba.com/news/jordanian-student-fatally-shot-germany-because-his-support-palestine-1546188>
6. Osama Ali. Palestinian prime minister strongly denounces Israel as an 'Unlawful State'. *Albawaba*. 2023. URL: <https://www.albawaba.com/news/palestinian-prime-minister-strongly-denounces-israel-unlawful-state-1546727>
7. Аббас Махмуд, голова Палестинської національної адміністрації. *LB.ua*. 2021. URL: https://lb.ua/file/person/2978_abbas_mahmud.html
8. Захарченко Алла. Чотирирічний рубіж інтифади. *День*. 2004. URL: <https://day.kyiv.ua/article/planet/chotyryrichnyu-rubizh-intyfady>
9. Кожинів Андрей Литий свинець. *Український тиждень*. 2009. URL: <https://tyzhden.ua/lytyj-svynets/>
10. Мицик Лариса, Долгоновська Людмила. Мадридська мирна конференція 1991 року у дзеркалі української, російської та білоруської історіографії. Південний архів. Історичні науки: Збірник наукових праць. Випуск 30. 2009. С. 178-183. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Pain_2009_30_24.pdf
11. Офіційний сайт Palestinechronicle. 2024. URL: <https://www.palestinechronicle.com/israeli-soldiers-circulate-dehumanizing-videos-from-gaza/>
12. Офіційний сайт WAFA. 2024. URL: <https://www.wafa.ps/Pages/Details/86540>
13. Перша інтифада. Gaza. *Historymars*. 2024. URL: <https://history-maps.com/uk/story/History-of-Israel/event/First-Intifada>
14. Підбірка матеріалів за покликанням "Непорушна скеля". *Youtube*. 2024. URL: https://www.youtube.com/results?search_query=%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F+%D0%BD%D0%B5%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D1%8F
15. Пляцок Тетяна. Ефект дежавю. Перші дні війни в Ізраїлі очима українок. *Українська правда. Життя*. 2023. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/10/19/257102/>
16. Правда і кривда. (Ні) коли знову? Епізод п'ятий: Ізраїль та Палестина. *Podcasts.Apple*. 2023. <https://podcasts.apple.com/ua/podcast/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0-%D1%96-%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B4%D0%B0/id1555216836>
17. Путівник по мирному процесу. *Посольство Ізраїлю в Україні*. 2024. URL: <https://embassies.gov.il/kiev/AboutIsrael/the-middle-east/Pages/%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%BD%D1%8B%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%81.aspx>
18. Райхель Юрій. "Камені із глини, що спеклася" vs "Хмарний стовп". *Дзеркало тижня*. 2012. URL: <https://m.day.kyiv.ua/article/svitovi-dyskusiyi/kameni-iz-hlyny-shcho-speklasya-vs-khmarnyy-stovp>
19. Семиволос Ігор. На Західному березі без змін. *Дзеркало тижня*. 2002. URL: https://zn.ua/ukr/international/na_zahidnomu_berezi_bez_zmin.html

20. Туров Ігор. "Діяльність єврейського ортодоксального руху "Нетурей Карга" в контексті сучасного діалогу цивілізацій". *Наукові записки ІПіЕНД*. Випуск 3-4. 2018. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/turov_diialnist.pdf
21. У нападі на Ізраїль 7 жовтня взяли участь щонайменше 3000 бойовиків ХАМАС. *Укрінформ*. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3781609-u-napadi-na-izrail-7-zovtna-vzali-ucast-sonajmense-3000-bojovikiv-hamas.html>
22. Успенська Анастасія. 30 років норвезьким угодам: як вийшло, що палестинці та ізраїльтяни заплатили кров'ю за мирний процес. *BBC*. 2023. URL: https://www-bbc-com.translate.google.com/translate/g/translate?_gl=1...
23. ועיגת אל מא: סאמחל מירצמ לש הרהזאה. *Y.net*. URL: <https://www.ynet.co.il/news/article/hkt8004isp#autoplay>
24. 68 نطولا ايند يلع ديزملا لاقتع او يل او تلا يلع يناتلا مويلل لصاوت ي نينج يلع ناودعلا ... *Donia-AlWatan*. 2023. URL: <https://www.alwatanvoice.com/arabic/news/2023/12/13/1538518.html>
25. ةوبشمل ةيبرغلا ةيمالعالا ةلمحل عم قواسنت ةينيطسلف ةلود مايق عنم لوح وهاي ننت تاحيرصت: ةنيدر وب ريرحتلا ةمظنم ةي عرش دض. *Wafa*. 2023. URL: <https://www.wafa.ps/Pages/Details/86540>
26. ةزغ عاطق يلع ناودعلا اب ادي دن ت ةيبوروا مص اوغو ندم يف تاراهظت. *Wafa*. 2024. URL: <https://www.wafa.ps/Pages/Details/89797>
27. بعشلل ةنديج. *Wafa*. 2023. URL: <https://www.wafa.ps/Pages/Details/86538>
28. رمنلا وبأ ثيل ديشلا نامتاج غيشت ةريف غريهامج: نينج. *Wafa*. 2023. URL: <https://www.wafa.ps/Pages/Details/86548>
29. حفر يف اينكس ين بم فدهتسا يذلا يل يئارسا ل فصقلا ني دن اس نرف. *Wafa*. 2023. URL: <https://www.wafa.ps/Pages/Details/86547>

Kosiuk O. M. REFLECTIONS OF THE PAST IN EPISODE 5 OF INFORMATION WAR (2023–2024) BETWEEN GAZA AND ISRAEL: PART TWO

The second part of the publication clearly shows how the history and culture of Israel/Palestine through the prism of the media influences the present, being expressed in the names of intifadas, special operations, political ideologies related to confrontations of the religious right and the activities of many ultra-orthodox movements, currents, scientific concepts, etc.

Using projections on religious canons, content analysis, matching, comparisons with historical events, etc., the article shows how Israel and Palestine accuse each other in the media of shelling residential areas and using human shields, destroying hospitals and educational institutions, abusing holy sites, using chemical weapons, etc. Hamas package of accusations is complemented by corrupt facts of looting humanitarian aid, repression of the opposition, and the use of UN territories and resources to launch deadly weapons. In order to prove their positions prominent politicians make loud statements, university rectors resign, and religious leaders elevate the conflict to a sacred level.

The article states that although all Arab-Israeli confrontations so far have ended rhetorically, we see the inexhaustible possibilities of the "information front": during Operation Protective Edge in 2014 The Institute for Middle East Media Studies published a manual for Palestinian Authority propagandists that clearly describes how to cover the armed conflict in the Arab and opposition media. At the same time, several channels broadcast media reports of shelling of a civilian structure deep in the sectoral enclave – and the US State Department condemned the IDF actions (which later turned out to be fake). In response, the Association of Foreign Correspondents protested to Hamas over the use of force and total censorship.

The publication proves that by actively using references and links to official sources, expertise, photos and videos, the media raise conflicts to a qualitatively different level, making them as transparent as possible and thereby critically reducing the possibility of manipulating the mass consciousness. And although modern media do not reach the level of religious means of communication in terms of futurology, their influence in aggregate exceeds (and occasionally distorts) the capabilities of Torah, the New Testament and the Holy Quran.

Key words: communication, culture, Israel, Palestine, sacred sources, religion, conflict, mass media.